עולת שבת בשבתו

כתה ט' מכינה לישיבה בת"ת תו"י דרב"י קרית יואל יצ"ו בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

בעזהשי"ת | פרשת נח | שנת תשע"ב לפ"ק

מילי דחסידותא

נח איש צדיק תמים היה בדורותיו: וברש"י יש דורשין אותו לשבח ויש דורשין אותו לגנאי.

זאגט דער הייליגער **ישמח ישראל זי"ע** בשם אביו **הרה"ק רבי יחיאל מאלכסנדר** זי"ע מסביר צו זיין דאס ענין פון די צוויי שיטות, ווייל עס איז ידוע אז יעדער איד מוז האבן בײדע מידות פון ענוה מיט גאות. כאטש וואס געווענליך ווען מ'געפונט זיך צווישן ערליכע אידן דארף מען זיך פירן מיט ענוה און יראת השם, אבער ווען מ'קומט צווישן רשעים דארף מען האבן גאות, ווי דער פסוק זאגט ויגבה לבו בדרכו ה'.

לויט דעם קען מען זאגן אז די בײדע שיטות גייען צוזאמען, אז נח האט געהאט בײדע בחינות, **לפי דורו היה צדיק**, אז קעגן די רשעים פון זיין דור האט ער זיך געפירט מיט גאות און שטאלץ, און ער האט זיך נישט געשעמט פון זייערע לצנות פון זיין עבודה, אבער **אילו היה בדורו של אברהם**, ווען ער איז ווען צווישן צדיקים, **לא היה נחשב לכלום**, וואלט ער אליין זיך נישט געהאלטן פאר גארנישט, נאר ער וואלט זיך געפירט נאר בענוה ויראת השם.

דרש דרש

נח איש צדיק תמים היה בדורותיו: וברש"י יש דורשין אותו לשבח ויש דורשין אותו לגנאי, אין מס' סנהדרין (דף ק"ח ע"א) ברענגט דאס די גמרא אלס מחלוקת ר' יוחנן ור"ל, ר"י איז דורש לגנאי, און ר"ל איז דורש לשבח. דארף מען פארשטיין אין וואס קריגן די צוויי שיטות.

זאגט דער הייליגער **עצי חיים זי"ע** לויט דעם וואס תוס' איז מסביר די משנה אין אבות (פ"א מ"ב) אז מ'זאל נישט דינען דעם אייבערשטן ע"מ לקבל פרס, דאס איז נאר ווען מ'דינט אויף אן אופן אז אויב מ'באקומט נישט דעם שכר האט מען חרטה אויף דעם וואס מ'האט געטון די מצוה, אבער אויב מ'האט נישט חרטה דעמאלטס מעג מען יא.

לויט דעם קען זיין אז נח האט געדינט דעם אייבערשטן עמלקב"פ, און דאס זאגט רש"י **נח היה צריך סעד לתומכו**, ווייל ער האט געדינט אויפן אופן פון קבלת שכר און יראת העונש. דאס זאגט דער פסוק **צדיק תמים היה**, ער איז געווען גערעכנט פאר א צדיק, אפילו **את האלקים התהלך נח**, אז ער האט געטון זיין עבודה מיט א סעד לתומכו ע"מ לקב"פ.

דער **ייטב פנים** (לש"ש מאמר שוב אשוב אוכ"ח) טוט אויף אז דער מ"ד וואס האלט מצות צריכות כונה, אז יעדע מצוה מוז געטון ווערן דוקא לשם שמים אנדערש איז מען נישט יוצא, האלט אז מ'טאר נישט דינען השי"ת ע"מ לקב"פ, דער מ"ד וואס האלט מצות אין צריכות כונה, האלט אז מ'מעג יא דינען דעם אייבערשטן ע"מ לקב"פ.

אין מס' נזיר דף כ"ג טרעפן מיר א מחלוקת ר"י ור"ל, אויב איינער האט געגעסן קרבן פסח מיט א כונה צו זעטיגן זיין הונגער, ר"י זאגט אז ער איז א רשע, און ר"ל טענה'עט אז ער האט יוצא געווען עס איז נאר נישט מצוה מן המובחר. קומט אויס אז ר"י האלט מצות צריכות כונה, און ר"ל האלט מאצ"כ.

לויט דעם פארשטייען מיר די מחלוקה, ר' יוחנן האלט מצות צריכות כונה, מילא אויב נח האט געדינט השי"ת ע"מ לקב"פ איז מען נישט יוצא, וועגן דעם איז ער דורש לגנאי, משא"כ ר"ל האלט מצות אצ"כ, מילא מעג מען דינען ע"מ לקב"פ, מילא איז ער דורש לשבח.

כי מלאה הארץ "חמס" מפניהם: דער הייליגער **חוזה מלובלין זי"ע** האט אמאל געזאגט שבת פר' ויחי א תורה אויפן פסוק **אנא שא נא פשע אחיך וחטאתם** (וואס מיר וועלן בע"ה דריקן אינעם עולת שבת פר' ויחי), וואס לויט דעם איז אויסגעקומען אז מ'טייטשט א ר"ת אויפן שם ה'.

ווען **הרה"ק רבי משה סאווראנער זי"ע** האט געהערט די תורה האט ער דאס אוועקגעמאכט ווייל מ'טייטשט נישט קיין דרושים אויף א "שם".

ווען דער **אפטער רב** האט געהערט אז ר' **משה סאווראנער** האט אוועקגעמאכט די תורה, איז ער זייער ברוגז געווארן אויף אים, ווייל די תורה פונעם הייליגן חוזה איז אים זייער געפאלן. האט ער גוזר געווען אז רבי משה סאווראנער זאל ח"ו נישט אויסלעבן דאס יאר ר"ל.

ווען רבי משה'לע האט דאס געהערט האט ער זיך זייער דערשראקן, און ער האט געשיקט שליחים צום אפטער רב, בעטן אז ער זאל אראפנעמען די גזירה, אבער דער אפטער רב האט נישט געוואלט הערן פון גארנישט. עס זענען אזוי אריבערגעלאפן עטליכע חדשים, ביז ווען רבי משה'לע האט באשלאסן אז ער פארט אליין אריבער צום אפטער רב אים בארוהיגן, און ער איז אנגעקומען צו אים אין פר' נח, און ער האט אים געבעטן אז ער זאל צוריקציען די גזירה, דער אפטער רב האט נאך נישט געוואלט.

נאך לאנגע הפצרות האט דער אפטער רב געזאגט "דער חוזה האט געזאגט א תורה וואס איז מיר שטארק געפאלן, אויב איר קענט מיר זאגן א תורה וואס וועט מיר געפעלן, וועל איך צוריק ציען די גזירה.

האט רבי משה'לע דאן געזאגט אזוי:

כי מלאה הארץ "חמס" מפניהם: רש"י ברענגט לא נחתם גזר דינם אלא על הגזל. לכאורה לויט דעם פארוואס שטייט אין פסוק כי מלאה הארץ '**חמס**' און נישט 'גזל'. גזל מיט חמס איז דאך צוויי באזונדערע זאכן, א גזלן באצאלט נישט פאר זיין גזילה, און א חמסן באצאלט יא.

אויך דארף מען פארשטיין ווייטער אין פסוק שטייט **וזה אשר תעשה אותה, שלש מאות אמה אורך התיבה חמשים אמה רחבה ושלושים אמה קומתה וגו' ואל אמה תכלינה מלמעלה** לכאורה וואס זענען געווען די מאָסן פון די תיבה, סײווי האבן די גרויסע עלעפאנטן און וויזל-טיר נישט געהאט קיין פלאץ אין די תיבה, און מ'האט געדארפט האבן נסים אז די תיבה זאל זיין א מועט המחזיק את המרובה, פארוואס האט דער רבש"ע געזאגט אז די תיבה זאל זיין פונקט אזוי גרויס, הויך, און ברייט.

ענטפערט **הרה"ק רבי משה סאווראנער זצוק"ל** אז עס איז ידוע (עפ"י קבלה) אז אלע שלעכטס וואס קומט אויף די וועלט שטאמט מכח דעם **נחש** הקדמוני און דער **סמא"ל**. אבער דאס ווארט **נח"ש** איז נישט דאס גאנצע ווארט שלעכט, נאר דער אות **ח'**, ווייל השי"ת האט צוגעלייגט צום ח' דער אות נ' פון שם **אדנ"י**, און דער אות ש' פון שם **שד"י**. אזוי מאכט עס **נח"ש**, כדי דאס זאל ממתיק זיין דאס שלעכטס פונעם אות ח'. און די זעלבע **סמא"ל** איז די ס"מ די שלעכטע אותיות, אין די אותיות **א"ל** איז צוגעלייגט כדי ממתיק זיין.

דער רבש"ע האט געזאגט פאר נח אז די וועלט טויגט נישט, **כי מלאה הארץ חמ"ס**, די וועלט איז פול מיט דעם אות **ח'** פון נחש און **ס"מ**, פון **סמא"ל**, און דאס ווייזט ווי שלעכט דער מצב איז, און פארדעם דארף מען ברענגען דעם מבול.

האט אים דער אייבערשטער געזאגט אז יעצט איז די עבודה מגביר צו זיין דעם חלק הטוב איבערן חלק הרע. האט ער געהייסן די ערשטע זאך, "**שלש מאות אמה אורך התיבה**", דאס איז דער ש' פון נח'ש, "**וחמישים אמה רחבה**" דאס איז דער נ' פון נ'חש, **ושלשים אמה קומתה** דאס איז דער ל' פון סמא"ל, "**ואל אמה תכלנה מלמעלה**" וואס דאס איז דער א' פון סמא"ל.

ווען דער אפטער רב האט געהערט די תורה האט ער זייער הנאה געהאט, און ער האט מבטל געווען די גזירה וואס ער האט ארויסגעגעבן אויף רבי משה'לע זי"ע.

מילי דשמעתתא

בשיעור השבוע במס' קידושין פרק האיש מקדש

אסור לאדם לקדש אשה עד שיראנה...

מיר האבן אנגעהויבן צו לערנען די וואך פרק האיש מקדש אין מס' קידושין, איז הזמן גרמא צו איבערגעבן א מעשה נורא וואס עס האט פאסירט מיט הרה"ק **רבי מנחם מענדל מדעעש זי"ע**, וואס טראגט מיט זיך זייער א ערנסטן מוסר השכל.

ווען דער הייליגער **רבי ר' מענדעלע פון דעעש זי"ע** איז געווען א בחור, האט ער געלערנט אין פרעשבורג ביים **חתם סופר** זי"ע, ווען ער איז אמאל אהיימגעפארן פון די ישיבה האט אים דער **חת"ס** געהייסן דורכפארן די שטאט איהעל, כדי ער זאל האבן די זכי' צו זעהן און קענען דעם הייליגן **ישמח משה זי"ע**.

זייענדיג אין איהעל איז ער איין טאג ארויס אויפן מארק איינצוקויפן עפעס עסן, צווישן די טישלעך אויפן מארק איז געשטאנען א מיידל וואס האט פארקויפט מעלאנעס, ר' מענדעלע האט געפרעגט וויפיל עס קאסט די מעלאנע, ווען ער האט געהערט דעם פרייז און געזעהן אז ער קען דאס נישט באצאלן האט ער אנגעהויבן אוועקצוגיין.

ווען דאס מיידל האט געזעהן ווי ער גייט אוועק האט זי זיך אנגערופן בדרך מליצה מיטן לשון פון רש"י אין פרשת ויצא "**צדיק זה בא לבית מלאנע ויפטור בלא מעלאנע**", דער בחור איז זייער נתפעל געווארן הערנדיג די טרעפליכע מליצה, און אומווילענדיג האט ער אויפגעהויבן די אויגן און א קוק געגעבן אויף די פארקויפערן וואס האט געזאגט די מליצה.

אנקומענדיג אהיים אויף די אכסניא איז ער געווארן אויס מענטש, ער האט זיך גענומען צו וויינען און קלאגן מיט בכיות נוראות, ער האט זיך געווארפן אויף דער ערד, און נישט געקענט קומען צו זיך פאר עגמת נפש, דער בעל אכסניא הערנדיג די געוויינען איז געקומען צו לויפן זעהן וואס האט פאסירט מיטן בחור, האט ער געזעהן ווי ער שרייט און וויינט אויף דעם וואס ער איז צום ערשטן מאל אין לעבן נכשל געווארן אז ער האט געקוקט אויף א מיידל, און ער האט נישט געקענט צו זיך קומען פאר צער און עגמת נפש.

דער בעה"ב האט געזעהן זיין צער האט ער אים געגעבן א עצה, ווי אזוי די עבירה קען מעיקרא ווערן א מצוה, ווייל די גמ' זאגט דאך "**אסור לאדם שיקדש אשה עד שיראנה**", מילא זאל ער נעמען דאס מיידל פאר א פרוי, אזוי וועט דאס מעיקרא נישט האבן געווען קיין עבירה.

זיי האבן מחליט געווען צו גיין פרעגן דעם **ישמח משה** זי"ע וואס ער זאגט צו די עצה. דער ישמח משה האט געזאגט אז לכאורה איז דאס א גוטע עצה, מען קען דאס אבער נישט טון אן די הסכמה פון די עלטערן, דעריבער האט ער געלאזט אראפרופן זיין טאטן דער **קארלסבורגער רב בעל מראה יחזקאל זי"ע** קיין איהעל, איבערצושמועסן דאס ענין פונעם שידוך.

דער **מראה יחזקאל** איז געקומען מיט זיין רעביצין צום **ישמח משה** זי"ע, און די רביצין האט גע'טענה'ט אז פאר איר געלונגענעם זון וואלט זיך געפאסט מער א קנאקענדיגן שידוך, ווי נאר רבי מענדעלע האט דאס געהערט איז ער געווארן היסטעריש און מיט א ביטערן געוויין האט ער געשריגן "אוי ווי, וואס וועט זיין מיט די ראי' אסורה! וואס וועט זיין מיט די ראי' אסורה!"

דער ישמח משה האט אריינגערופן דעם קארלסבורגער רב מיט די רעביצין אין א באזונדערן צימער, און זיי געבעטן אז זיי זאלן מסכים זיין צום שידוך, זאגענדיג "איך בין אייך מבטיח צו זעהן שיינע דורות פון דעם שידוך..."

דער שידוך איז טאקע געשלאסן געווארן, און פון דעם זיווג זענען ארויסגעקומען אסאך גרויסע צדיקים וואס האבן באלויכטן די וועלט. (עס איז באקאנט אז דער שינאווער רב זי"ע האט מעיד געווען אויף הרה"ק ר' משה'לע דעעש'ער זי"ע - דער זון פון רבי מענדעלע - אז ער איז דער צדיק הדור).

ידוע תדע

מטרתו להרחיב ידיעות התלמידים בעניני הלכה ומנהג

אין די טעג וואס מיר האלטן אין בעז"ה דעם סדר פון לימוד התורה באשמורת הבוקר, וועלן מיר אויסשמועסן דאס חשיבות וענין פון לערנען תורה אין די פרי פארטאגס שעות.

אין דברי חכמים ז"ל און אזוי אויך אין שולחן ערוך, ווערט געברענגט אז עס איז דא א חיוב אויף יעדן איד צו לערנען תורה ביינאכט.

אין **טור** (או"ח סי' רל"ח) שטייט אז דער חיוב פון לערנען תורה ביינאכט איז נאך מער ווי ביי טאג, און ער לערנט דאס ארויס פונעם פסוק (איכה ב' י"ט) 'קומי רני בלילה לראש אשמורות', אז די מצוה פון לימוד התורה איז 'בלילה'.

די שאלה איז נאר וואס מיינט 'ביינאכט'? צו לערנען ביז שפעט ביינאכט, אדער אויפשטיין פרי פארטאגס?!

אין שו"ת **ערוגת הבושם** (או"ח סי' א') שרייבט ער צו א תלמיד וואס האט אים אנגעפרעגט די שאלה, אז דאס וואס חז"ל האבן מאריך געווען איבער חשיבות פון לימוד התורה ביינאכט מיינט אויפשטיין פארטאגס, און ווי דער פסוק זאגט 'בלילה לראש אשמורות'.

נאך א שיינעם בירור איבער די ערליכע אידן וואס האבן זיך געפירט אויפצובלייבן ביינאכט און לערנען און זייערע טעמים, פירט אויס דער ערוגת הבושם "**הכל לפי מה שירגיל האדם עצמו בנעוריו כי ההרגל טבע שני; על כן לכתחילה ירגיל אדם עצמו לקום באשמורת**". (אלעס ווענדט זיך לויט ווי אזוי א מענטש טוט זיך צוגעוואוינען פון זיינע יונגע יארן, ווייל א געוואוינהייט ווערט ווי א צווייטע נאטור, דעריבער זאל זיך א מענטש לכתחילה צוגעוואוינען אויפצושטיין פארטאגס).

עס ווערט דערציילט אויף **הגה"ק בעל בית היוצר זצ"ל** אז ער איז געווען א לענגערע צייט מסופק וועלכע וועג איז דער ריכטיגער וועג, צי ער זאל לערנען ביז שפעט ביינאכט אדער ער זאל זיך לייגן פרי און אויפשטיין פארטאגס. האט ער געזעהן אין חלום דעם פסוק "רבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום". האט ער דאס געטייטשט אזוי: רבות מחשבות בלב איש, א מענטש האט פארשידענע מחשבות, און ער ווייסט נישט וועלכע וועג עס איז מער אנגענומען ביי השי"ת, אבער ועצת ה'; די עצה פונעם אייבערשטן איז, תקום, אז מ'זאל אויפשטיין פארטאגס צום לערנען".

כ"ק מרן הרבי הקדוש בעל דברי יואל זי"ע האט אראפגעשטעלט א שטארקן סדר אין די סאטמארער ישיבה, אז דער סדר הלימודים האט זיך אנגעהויבן אין די פרי פארטאגס שעה'ן פאר'ן דאווענען. דער רבי האט דאס שטענדיג באטאנט און געפאדערט אז יעדער בחור זאל זיך צושטעלן צו דעם סדר פון אויפשטיין פרי פארטאגס און עוסק זיין בתורה עטליכע שעה פאר'ן דאווענען, און נישט אז מען זאל אויפשטיין פון בעט און תיכף צולויפן צום דאווענען אן קיין געהעריגע הכנה דורך עטליכע שעות לימוד התורה. (עי' מטה משה ח"א סי' ס"ג ובפמ"ג סי' מ"ז ס"ק ח' מה שכתב בענין לימוד תורה לפני התפלה עיי"ש).

דער רבי אליין פלעגט מצד זיך שטארק אנשטרענגען און צו העלפן צו דעם סדר אז די בחורים זאלן קענען אויפשטיין פארטאגס, עס געדענקען אידן ווי דער רבי פלעגט זיך צואייך ווען עס איז אויסגעקומען צו פארברענגען ביי די נאכט אין בית המדרש מיטן עולם, כדי די בחורים זאלן קענען אויפשטיין פרי פארטאגס און עוסק זיין בתורה.

חנוכה ביים צינדן די חנוכה ליכט פלעגט דער רבי אריינקומען אלע נאכט שפעט בערך 10 אזייגער, און דאס צינדן מיט די תורה פלעגט זיך פארציען ביז אין די שפעטערע שעות, איינע פון די נאכט האט דער רבי מחליט געווען אז ער וועט צינדן צווישן 8-9 כדי די בחורים זאלן נישט ווערן אויפגעהאלטן צוליב דעם פון זיך לייגן צייטליך שלאפן, און זיי זאלן קענען אויפשטיין געהעריג פארטאגס צום לערנען. עטליכע מאל חנוכה ווען דער רבי האט געענדיגט די תורה, האט ער א קוק געגעבן אויפן זייגער און זיך אנגערופן "אה, עס איז נאך דא צייט אויפצושטיין פארטאגס צום לערנען".

אין ספר **ומשה היה רועה** (חלק חמישי) ווערט דערציילט:

דער **רבי מרן הברך משה זי"ע** האט כסדר מעורר געווען און פארלאנגט פון די בחורים אז זיי זאלן זיך לייגן פרי ביינאכט, און אויפשטיין צום לערנען פארטאגס. ער האט נישט געגליכן דעם סדר וואס בחורים גלייכן אויפצובלייבן לערנען ביינאכט און אויפשטיין שפעט.

עס דערציילט אונז **הרה"ג ר' ברוך וויס שליט"א** אז זייענדיג אלס בחור אין די קאנטרי; האט ער איינמאל לילה שישי געלערנט בחברותא מיט **כ"ק מרן הרבי שליט"א**, זיי האבן זיך אויסגעזוכט א שטיל ווינקל און זיי האבן זיך געזעצט לערנען שעות רצופות ביז שפעט אין די נאכט. פלוצלונג עפנט זיך די טיר און דער רבי קומט אריין, ער האט נישט געוואוסט בעפאר אז זיי בלייבן אויף צום לערנען, האט ער זיי שארף פארגעהאלטן אויף דעם וואס זיי זענען אויפגעבליבן לערנען ביינאכט אנשטאט אויפשטיין פארטאגס.

ר' ברוך וועלנדיג בארואיגן דעם רבי'ן, האט ער זיך פארענטפערט 'מיר מוטשען זיך דא אויף א שווערן פרי מגדים'; און זיי האבן פארגעלייגט פאר'ן רבי'ן די קשיא אויף וואס זיי האבן זיך דעמאלטס שווער געמוטשעט, דער רבי האט זיי דאן געגעבן א פסק 'דאס איז נישט קיין קשיא בכלל, אזוי זעהט עס אויס ווען מ'לערנט ביינאכט ווען דער קאפ איז אפגעמוטשעט, פארטאגס ווען דער קאפ איז קלאר זעהט מען אז דאס איז בכלל נישט שווער...'.

מארגן שבת קודש אינדערפרי נאך דאווענען איז דער רבי איבערגעגאנגען מיט זיי דעם פרי מגדים, און א לענגערע צייט מעיין געווען און מסביר געווען די כוונה פונעם פרי מגדים מתוך אהבה וחיבה יתירה.

ענליך דערציילט אונז **הגה"צ רבי בנימן לאנדא שליט"א דומ"ץ טאהש** אז איינמאל אין קעמפ זענען געווען עטליכע בחורים וואס זענען אויפגעווען ביינאכט און געלערנט אין ביהמ"ד, ווען דער רבי האט דאס געזעהן האט ער זיי געזאגט 'א מתמיד מיינט נישט א בחור וואס עסט נישט און שלאפט נישט, נאר א מתמיד מיינט אז ער עסט און שלאפט און יעדע איבריגע מינוט נוצט מען אויס צום לערנען'. און ער האט ליבליך ארויפגעלייגט די האנט אויף די פלייצע פון די בחורים 'לאמיר גיין'; ווי ער האט זיי מיט אהבה געשיקט גיין שלאפן. ע"כ מס' הנ"ל.